

JOSIP VANDOT:

Kocljeva osveta.

Planinska pripovedka.

3.

o, hopsasa!« si je mislil Kocelj, ko se je vračal preko trate do hišice. »Pa sem ga le rešil iz ječe. In prav sem storil. Saj je tudi on mene lani rešil iz Vitrančeve ječe. Pa tudi že zaradi njegovega noska sem ga moral rešiti, ker si bom v mestu z noskom služil polne klobuke cekinov... Seveda, najbolje bi bilo, da bi tudi jaz pobegnil za njim. Pa nočem. Že zaradi tiste siromašne deklice nočem, ki jo je bila Anjara Panjara sinoči ukradla. Pa tudi zaradi svoje obljube moram ostati. Ali nisem obljubil, da bom Anjaro Panjaro zaprl v sršenovo

gnezdo? Zato pa moram počakati nanjo v njeni hišici. Saj se je ne bojim, ako ne vihti svoje čarovniške paličice. Skril se bom in potuhnil v njeni hišici in počakal, kako in kaj bo.«

Kocelj se je glasno posmejal in je stopil v hišico. Šel je naravnost v izbo in je poslušal ob vratih sosedne izbice. A nič se ni genilo. Kocelj se je čudil: »Saj vem, da je tista deklica zaprta tu notri. Pa se ne gane in niti ne sliši, če jo pokličem. Nemara tako trdno spi, da ne čuje mojega glasu... No, pa počakam in se prej dogovorim z Anjaro Panjaro in jo zaprem v sršenovo gnezdo... Glejte, glejte

tistole skrinjo! Človek bi kar pogledal vanjo...«

Stopil je k skrinji in je dvignil pokrov. Ostrmel je, da je kar roke sklenil. Skrinja je bila polna perila in obleke; vrhu perila pa je ležala

tista paličica, ki je imela zlat rogljiček in je z njo Anja Panja čarala ... Kocelj se je zavzel še bolj in je segel po paličici. Vzel jo je iz skrinje in jo je ogledoval od vseh strani. — »Paličica, paličica!« je govoril. »Pa te imam, resnično te imam. Že dvakrat sem te držal, a zdaj te držim že tretjič. A zdaj te gotovo vzamem. Paličica, ti moja paličica! Zdaj si moja, in Anjara Panjara ne bo nič več čarala s tabo.«

Še je gledal paličico in se ji čudil. A tedaj je naglo odskočil in se je prestrašil, zakaj zaslišal je glas Anje Panje, ki je klicala tam zunaj: »Mucika, hoho, mucika! Ali se še vedno nisi najedla mišk v gozdu? — Čakaj me, čakaj! Ko se priklatiš domov, te pograbim in te za rep obesim na prvo drevo ali pa ti porežem vse krempeljčke in ti izrujem vse zobke.«

Glas Anje Panje je bil srdit, da je kar piskal in žvižgal. Kocelj se je prestrašil tistega glasu. Urno je potisnil paličico z zlatim rogljičkom pod jopič. Skrinjo je zaprl in je oprezno odhitel po veži do stopnic, ki so držale v klet. A komaj je bil tam doli, že je odprla Anja Panja hišne duri. Na pragu je obstala in se je na glas čudila, da jo je Kocelj prav dobro slišal. Govorila je takole: »O, glejte, kako sem pametna! Hišne duri sem pozabila zapreti. Pa vse to samo iz skrbi zaradi nesrečne mačke. O, da mi le kmalu pride domov! Pa bo že čez uro brez krempeljčkov in brez zobkov.«

Godrnjaje je šla Anja Panja skozi vežo in je stopila v izbo. Kocelj pa se je stiskal pod stopnicami ob zid in tesno mu je bilo v srcu. — »Oj, hopsasa!« je mislil. »Če zdaj odpre skrinjo in pogreši paličico, bo groza v tej hišici...« je mislil. »Saj je že tako strašno nabrskana, ker me je zaman iskala v prepadu. Kocelj, Kocelj! Sam si prilezel v past. Zdaj pa glej, da se varno izmuzneš iz pasti, ker Anjara Panjara te zadavi, če te zasači tukaj...«

Kocelj je že hotel šiniti po stopnicah navzgor in zbežati iz hišice. A tedaj je zaslišal stopinje Anje Panje, ki je prišla iz izbe. Po veži je šla in se je bližala naravnost stopnicam. In Kocelj je razločno slišal, kako je govorila: »Hm, nesrečen dan je danes zame. Ali je nemara petek? Oh, glejte! Nesreča za nesrečo! Najprvo mi pobegne mucika in se noče vrniti. Potem se že razveselim, da zagledam v prepadu mrtvega in razbitega tistega nepridiprava, ki mu je Jankov Kocelj ime. Pa ga ni nikjer. Jastrebi ga niso požrli, pa tudi noč ga ni vzela. Pobegnil je nepridiprav — pa ga išči zdaj, če veš, kam se je skril... Svojo jezo moram stresti vsaj nad bedastim pritlikavcem. Nos mu odrežem danes, jutri roke, pojutrišnjem pa mu odsekam glavo...«

Anja Panja je pričela stopati po stopnicah navzdol. Ko jo je Kocelj začul, se je naglo zaprašil po kleti in se ni ustavil prej, dokler ni prišel do zida, ki mu je zastavil pot. Počenił je in se je stisnil v kot.

Tam je čepel in je čakal, kdaj se prikaže Anja Panja. Tesno je stiskal k sebi paličico z zlatim rogljičkom in je govoril sam sebi:

»Paličica, ljuba paličica! Nič več te ne bo vihtela Anjara Panjara v svojih grdih rokah. Nič več ne bo s tabo nemarno čarala in delala grehov. Moja si, paličica, in moja ostaneš! Saj jaz ne bom čaral s tabo, ker me je strah in se bojim hudobca, ki pride nekoč pome, če bom kaj preveč čaral... Anjara Panjara gre zdaj k Brinclju, da mu odreže lepi nosek. Pa ga ne bo! In Anjara Panjara bo zarjula, ko bo zagledala ječo prazno...«

Anja Panja je že dospela v klet. Na zadnji stopnici se je ustavila in je prižgala debelo lojevko. Potem pa je stopala počasi po mokri zemlji in se je vedno bolj bližala durim, ki je bil za njimi zaprt pri-

tlikavec Brinclj. Razločno jo je Kocelj videl, kako je šla s trdimi koraki skozi klet. Bila je debela in okrogla kakor vinski sodček. Njeni lasje so bili vsi razkuštrani in mokri od jutranje rose. Brez slamnika je bila in oblečena v pisano obleko. — Kocelj je gledal za njo in se niti dihati ni upal. — »Glej jo! Kako srdito hodi,« si je mislil. »Kocelj, zdaj pa samo glej, da ji ne prideš pred oči! Dvakrat si včeraj ubežal smrti. Danes pa ne ubežiš, če te pograbi Anjara Panjara... Zato pa glej, da ji ubežiš! A kako naj ubežim? Skoro bi rekel, da je vsak beg nemogoč. V past sem zalezal in iz te pasti se bom težko rešil... Kako naj ubežim?«

Anja Panja se je že bližala durim. Kocelj pa je napenjal pamet, da mu je znoj lil s čela. Anja Panja je že odrinila zapah in je že prijela za železno kljuko. Še se je obotavljala tri trenutke na pragu. Toda nenadoma je pritisnila kljuko, stopila čez prag in je zaprla duri za sabo... Tedaj pa je skočil Kocelj na noge. Z roko se je udaril po čelu in je zdrvel naprej. — »Hopsasal!« je zavrisnil in je bil že pri durih. Kakor bi trenil, je porinil zapah nazaj — in Anja Panja je bila zaprta...

»Ti glavica moja, ti brihtna glavica moja!« se je smejal Kocelj sam pri sebi. Zaradi moje bistre glavice je Anjara Panjara zdaj zaprta tu v črni kleti. Pa le naj pride iz nje, če more! Pa mi recite še kaj — in pogovorili se bomo zaradi moje pameti vse drugače, kakor smo včeraj govorili!«

Še enkrat se je Kocelj posmejal v pest, potem pa je pritisnil uho k durim. Zaslíšal je, da je pričela Anja Panja vreščati v kleti. Rado-

veden je bil, kaj vse bo govorila, ko pritlikavca Brincelja nič več ne najde v kleti. Pa je poslušal in je slišal vse besede, ki jih je govorila Anja Panja. — »Križ božji!« se je čudila in vreščala Anja Panja v kleti. »Kam je izginil nesrečni pritlikavec? Ali se je pogreznil v zemljo? Ali se je zanalašč zakopal v prst, ker ga je strah... Hej, Brincelj, Brinceljček! Nikar se me ne boj! Kruhka in vodice sem ti prinesla... Pridi, Brinceljček! Ničesar ti ne storim.«

Nekaj časa je bilo vse tiho. Samo Kocelj se je hihital pred durmi in je sam pri sebi odgovarjal Anji Panji: »Čemu iščete Brinceljčka, ko pa vam ni treba? Tudi vašega kruhka Brinceljček ne potrebuje. Sedaj se vam smeje zato, ker vam je tako lepo ubežal, teta Anjara Panjaral«

»Brincelj, hoj, Brinceljček!« je vpila za durmi Anja Panja in je menda iskala pod prstjo, da bi našla pritlikavca. Seveda, ves njen trud je bil zaman — pritlikavec je bil izginil, kakor da ga je vzela sama črna noč. Anja Panja se je raztogotila, da je s petami tolkla ob zemljo... »Nesreča, jojmene, že tretja nesreča danes! O, jezica, ti moja strašna jezica! Nad kom se hočeš danes znositi, nad kom, te vprašam? Samo še tista punčka je ostala v moji hiši, tista punčka, ki sem jo sinoči prinesla s sabo. In nad tisto punčko se znosiš zdaj, ti strašna jezica, ker ni nikogar drugega pri ro-

kah. Potem pa bomo čarali, tako dolgo čarali, da zavohamo muciko in nepridiprava in pritlikavca. Pa pojdemo za njimi, da jih ulovimo. In gorje jim bo! Najprej pa pojdiva k punčki, ti moja strašna jezica!«

Anja Panja je stopila k durim. Prijela je za kljuko in je hotela odpreti duri. A zaman. »No, kaj pa je to?« je zapiskala v silni togoti. »Zakaj se nočejo duri odpreti? Ali je nemara kljuka zaskočila? Pa ni — saj se da prav lepo odpirati in zapirati... Pa kaj je vendar danes tem durim?«

Z vso togoto in silo se je upirala Anja Panja, da ji je znoj menda curkoma tekal po obrazu. A ves njen trud je bil zaman — duri vendarle ni mogla odpreti. In je pihala od togote in je piskala, da je bilo joj! Kocelj jo je pa poslušal in se je neprestano muzal. — »O, le pihaj in piskaj in butaj!« je govoril. »Lepo sem te ulovil v past, da

te lepše ne bi mogel nihče. Tu notri boš zdaj delala pokoro za svoje hude grehe, če se Kocelj ne premisli drugače. Izpustim te pa gotovo ne, ker vem, da ne bom nikoli več varen pred tabo... Zato pa le butaj in pihaj! Ko ti povem, kdo te je kakor miško ulovil v past, boš pa še bolj butala in piskala... Čakaj, pa ti povem takoj, da boš bolj zadovoljna!»

Pa je Kocelj na ves glas zavpil, da je votlo odmevalo po kleti: »Teta Anjara Panjara, ne butajte tako — lahko si zlomite križ! Saj vam vse butanje prav nič ne pomaga. Zaprti ste zdaj v kleti, kakor je bil zaprt prej siromašni Brincelj... Ulovili ste se v past.«

Anja Panja je umolknila in je bila menda vsa prestrašena. Dolgo je Kocelj čakal, preden mu je Anja Panja odgovorila. Naposled pa je zavreščala s tako silnim glasom, da se je Kocelj poplašil. — »Kdo govori zunaj — he, kdo govori?« je vpila Anja Panja. »Kdo si ti, ki si se drznil utihotapiti v moje domovanje? Odpri mi, ti rečem, takoj mi odpri! Zakaj gorje ti bo, stokrat gorje, če mi ne odpreš takoj!«

Kocelj se je posmejal in je odgovoril prav mirno: »Teta Anjara Panjara, vi me vprašate, kdo sem jaz. No, vam pa povem, da boste še bolj veseli. Kocelj sem, Jankov Kocelj — hopsasa! Saj se me še spominjate. No, glejte! Saj ste me še danes iz same ljubezni iskali tam v prepadu, ker ste mislili, da sem se do smrti pobil. Pa mi recite, da to ni res!«

Jesenska žalost.

*Solze biserne rosijo
kradoma v planino —
kjer je tih večer
in so zvezde daleč
in pastirčkova piščal
plaka v svojo togo,
v svojo grenko zapuščenost
jasno in bolešno...
Ni več sladkih sanj nikjer.*

*Kamorkoli misel roma —
vsepovsod neskončna žalost.
Kdaj že pesemca škrjančka
vzela je slovo od doma!...
Tiho, mrtvo vse kot v grobu;
le šelest vetrov nad vsem
poje pesem žalostinko
o jesenskih žrtvah
v srcu trudnem, žalostnem...*

Miroslav Kunčič.